

Interaktivní mapa tiskáren a míst uvedených v kramářských tiscích

Popis výsledků a metody

Mapová aplikace umožní zobrazování a vyhledávání míst, uvedených v obsahu kramářských tisků i lokací tiskáren, nakladatelství a dalších odpovědností spojených s jejich produkcí, sbíráním i uchováváním.

Podkladem pro mapu je průběžně vytvářená databáze geografických autorit¹. Zahrnuje autoritní záznamy míst tisku, nákladu, prodeje, případně dalších proveniencí, které jsou propojovány s autoritními databázemi jmenných autorit a korporací, a záznamy míst a dalších geografických útvarů, obsažených v textech kramářských tisků. Tato data umožňují sledovat rozložení různých typů geografických dat na mapě (nejedná se pouze o místa vymezená současným územím České republiky, ale o celý „svět producentů a konzumentů kramářských tisků“). Dalším klíčovým zdrojem informací jsou postupně aktualizované záznamy pro internetovou knihovnu kramářských tisků Špalíček².

Zdroje dat

Podkladová data jsou vytvářena pro samotné zobrazení na mapě, ale též pro vyhledávací interface, který bude úzce propojen s vyhledávacím rozhraním Digitální knihovny Špalíček. K tomu jsou využívány databáze autoritních záznamů. Ty jsou propojovány se záznamy jednotlivých tisků, zpracovávanými ve formátu TEI P5. K obohacení stávajících záznamů a tvorbě nových záznamů je využíván nástroj Igris 2.1, který je ve fázi testovacího provozu a bude ještě dále vyvíjen. V současné době je možno do záznamů zadávat geografické autority míst tisku, využity budou i geografické termíny v klíčových slovech.

Při zpracování podkladových autoritních záznamů jsou využívány tištěné i elektronické zdroje a databáze. Primárně databáze národních autorit Národní knihovny České republiky, Databáze Provenio Knihovny Národního muzea, Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970, archivní prameny jako jsou matriky (z důvodů časové náročnosti v současnosti pouze v omezené míře) a digitalizované historické mapy (např. <https://ags.cuzk.cz/archiv/>).

Pro zpracování dat tiskáren je neocenitelným zdrojem Chybův Slovník československých knihtiskařů do roku 1860, pro novější dobu Slovník českých nakladatelství založený na práci PhDr. Aleše Zacha.³ Pro starší dobu potom tištěné i elektronické vydání Knihopisu⁴ Částečně též Biografický slovník

---

¹ Databáze geografických autorit pro kramářské tisky (RIV/00023272:_____/21:10134623): Dostupné online: <http://geoauthority.spalicek.net/>.

² Digitální knihovna kramářských tisků Špalíček: Dostupné online: <http://www.spalicek.net/>

³ Slovník českých nakladatelství 1849-1949, copyright Aleš Zach 2007-2021. Dostupný online: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/ales-zach-22714> [cit. 21. 8. 2021]

⁴ Knihopis českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce XVIII. století. eds. Z. V. Tobolka, F. Horák, B. Wižďálková, Praha 1939-1967. Databáze knihopis je dostupná online: <http://www.knihopis.cz/>.

českých zemí Historického ústavu AV ČR.⁵ V případě zahraničních lokalit jsou využívány dostupné zdroje institucí příslušných zemí, v případě lokálních, těžko určitelných názvů také regionální zdroje.

Velmi důležitým pramenem pro zpracování autoritních záznamů jsou katalogy a další interní zdroje Knihovny Národního muzea a pramenný materiál. V některých případech je možné relevantní informace dohledat pouze na základě rešerší z archivních dokumentů a dalších dobových pramenů.

Technické řešení

Aplikace se skládá z vyhledávacího rozhraní a mapové části. Vyhledávací rozhraní integruje jednotlivé části Správního systému Kramářských tisků (SKT) a prezentačního prostředí Špalíček.net.

Software použitý pro realizaci SKT je kustomizovaná digitální knihovna *Invenio*⁶ **DL** verze 1.2.2.⁷

Správní systém v současnosti slouží ke správě autoritních záznamů, které jsou exportovány k použití v aplikacích Špalíček.net a slouží jako zdroj dat pro mapovou aplikaci.

Platformou pro zajištění funkcí fulltextového vyhledávání je fulltextový vyhledávací systém Gulliver pracující nad vyhledávacím open-source enginem SOLR/Lucene. Koncovým uživatelům jsou k dispozici obvyklé funkce (fulltextové hledání, našeptávání, filtrování pomocí tematických rejstříků).

Mapová část je realizována pomocí open-source knihovny Open Layers (<https://openlayers.org/>), která umožňuje využívat široké spektrum mapových podkladů, v současnosti využívá podkladů OpenStreetMap (<https://www.openstreetmap.org>), mapové podklady lze v budoucnu snadno přidávat či měnit.

Závěr

Vývojem a rozvíjením mapy specializované na různé aspekty produkce kramářských tisků chtějí autoři přispět ke komplexnímu studiu tohoto donedávna často opomíjeného žánru a rozšířit možnosti bádání o rozměr prostoru, ve kterém tyto tisky existovaly. A to jak pro zhodnocení vztahů mezi jejich producenty a konzumenty, ale také nabídnout širší veřejnosti přístup k jeho regionálním aspektům. Další vývoj aplikace by měl mířit k podrobnějšímu zobrazení vztahů vybraných prvků v mapě a interaktivitě s digitální knihovnou kramářských tisků Špalíček.⁸

---

⁵ BSČZ – Biografický slovník českých zemí. Dostupný online: http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/Hlavn%C3%AD_strana [cit. 21. 8. 2021]
Relevantní odkazy: http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/Kategorie:67-_Nakladatel_nebo_vydavatel , http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/Kategorie:69-_Knihtiska%C5%99_nebo_typograf

⁶ Invenio, open source software framework pro velká digitální úložiště. Online: <https://inveniosoftware.org/> [cit. 21. 8. 2021]

⁷ Viz: <https://github.com/inveniosoftware/invenio/releases/tag/v1.2.2>

⁸ Digitální knihovna kramářských tisků Špalíček je dostupná: <http://www.spalicek.net/apps/index.php>.